(http://jrtr.org)

ABSTRACTING&INDEXING

Research Bible

International Scientific Index

Universal Impact Factor

Global Impact Factor

Directory of Research Journals Indexing (DRJI)

Rootindexing

Scientific Indexing Services

(ULAKBİM TR DIZIN assessment is in progress).

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal home page: www.jrtr.org
ISSN:2148-5321
DOI: 10.31771/jrtr.2019.38

ESKİŞEHİR ERİŞİLEBİLİR TURİZME UYGUN MU?

Beybala TİMUR[a] Yasin Emre OĞUZ[b]

[a] Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Bölümü, Turizm Fakültesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye. (beybalatimur@gmail.com)
[b] Turizm İşletmeciliği, Turizm Fakültesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye. (yeoguz@ogu.edu.tr)

ARTICLE HISTORY

Received:
20.11.2019

Accepted:
4.12.2019

***Anahtar Kelimeler*:**

Eskişehir
Erişilebilir turizm
Engelli dostu destinasyon

ÖZ

Engellilik insanlık tarihinin ilk dönemlerinden itibaren hem engelli bireylerin hem de yakınlarının yaşamlarını önemli ölçüde etkileyen bir durumdur. Engelli bireylerin, içerisinde yaşadıkları toplumun bir parçası olarak karşılaştığı sorunlar o toplumun fiziki, sosyal, psikolojik gelişmişliği ile doğrudan ilgilidir. Engelli bireylerin günlük yaşamlarında ve turistik etkinliklerde karşılaştıkları güçlüklerin giderilmesi, yaşam ve kullanım alanlarının engelli dostu olarak planlanması toplumsal gelişmişliği fiziki, sosyal, psikolojik ve ekonomik olarak olumlu etkileyecektir. Bu kapsamda, bu çalışmada son yıllarda Türkiye'nin popüler şehirlerinden biri olan Eskişehir ilinin en çok turist alan yerleri erişilebilir turizm çerçevesinde incelenmiştir. İlgili literatürde daha önceden yapılmış benzer çalışmalardan derlenen bir form oluşturulmuş ve veriler doğal gözlem yöntemiyle toplanmıştır. Çalışma bulguları, Eskişehir'in erişilebilir turizm açısından engelli dostu olduğuna ve Eskişehir'i ziyaret eden engelli turistlerin ziyaret noktalarının hemen hepsinde rahatlıkla dolaşabileceğine işaret etmektedir.

Keywords:

Eskişehir
Accessible tourism
Disabled-friendly destination

Article Type: *Research Paper*

ABSTRACT

Disability affects disabled individuals and their relatives negatively since the beginning of humanity. The problems that disabled individuals face during their daily lives represent the physical, social and psychological development level of the community they live in. Preventing the problems that disabled people face during their daily and touristic activities would affect these factors positively. In this context, this study aims to determine the disabled friendliness level of Eskisehir where is one of the most popular touristic destinations in Turkey recently. Thus, an inspection form was derived from the related literature to evaluate the most visited touristic attractions in Eskişehir. Findings point out that Eskisehir is a disabled-friendly destination and disabled tourists can easily move in and around most of the places during their visit.

***Sorumlu Yazar:** Beybala TİMUR
***E posta*:** beybalatimur@gmail.com

GİRİŞ

Engelli kavramı insanlık tarihinin başlangıcından itibaren hem engellileri hem de engelli yakınlarını ilgilendiren bir durumdur. Engellilerin toplumun bir parçası olarak karşı karşıya kaldığı sorunlar içinde yaşadıkları toplumun; fiziki, sosyal, psikolojik gelişmişliğe ile doğrudan ilgilidir (Pehlivanoğlu, 2012). Günümüzde gelişen teknoloji ve tüketici bilinci turizm işletmelerini farklılıklara yönelmeye mecbur bırakmaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde engelliler ve onlarla birlikte turizm hareketlerine katılanlar turizm endüstrisi için çok önemli bir niş pazarı oluşturmaktadır (İsraeli, 2002). Engelli insanlar turizm faaliyetleri de dâhil olmak üzere birçok faaliyeti yaparken ekstra çaba harcamak zorunda kalmaktadır. Bu nedenle onların işini kolaylaştırmak adına altyapı ve üstyapı çalışmaları yapmak hem işletmeler hem de devletler için bir zorunluluk haline gelmektedir (Aslan ve Güneş, 2014).

Eskişehir, tarihi önemi ve sahip olduğu kültürel değerlerle ziyaret edilmeye değer kültürel bir turizm destinasyonu olarak kabul edilmektedir (Üsküdar, Çakır ve Temizkan, 2014). Engelli turistleri ziyaret etmeye teşvik edecek önemli etkenlerden biri de ziyaret süreleri boyunca özgürce hareket edebilmeleri şeklinde ifade edilmektedir (Evci ve Şahin, 2017). Eskişehir özellikle yüksek hızlı tren güzergâhında olması, şehir içi ulaşımda engellilere uygun hizmet veren tramvay ve "Bu şehir engel tanımıyor, sizin gibi!" sloganıyla başlatılan ücretsiz şehir içi otobüs seferleriyle engelli vatandaşlara uygun bir şehir olarak kabul edilmektedir (Ray Haber, 2019). Buradan hareketle, Eskişehir'deki günübirlik turların erişilebilir turizm açısından değerlendirilmesine yönelik bir araştırma yürütülmüştür. Araştırma kapsamında Eskişehir'de yer alan parkların, müzelerin ve ören yerlerinin engellilerin kullanımına uygunluğu katılımcı gözlem aracılığıyla incelenmiştir. Yaşanılabilir iller sıralamasında ikinci sırada bulunan, öğrenci yoğunluğu, müze, tiyatro ve festivalleriyle kültür-sanat şehri olarak anılan Eskişehir'de erişilebilir turizmine ilişkin durum tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu konuda daha önce yapılan çalışmaların azlığı hem araştırmanın önemini hem de özgün değerini oluşturmaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde engelli ve erişilebilir turizm kavramları ile ilgili tanımlar verilmiş ve bu kavramlar açıklanmaya çalışılmıştır. Devamında ise bu konularla ilgili yapılan çalışmalar derlenmiş ve incelenmiştir.

Engelli Kavramı

Sıklıkla kullanılan bir kavram olarak karşılaşılmasına rağmen engelli kelimesinin anlamı tam olarak bilinmemektedir. Farklı kaynaklarda, benzer anlamlarda kullanılan kavramlar bulunmaktadır. Bunlar; engelli, özürlü, sakat ve bozukluk şeklinde karşımıza çıkabilmektedir. Anlam karmaşasından kurtulmak adına, öncelikle engelli kavramının tanımlanması gerekmektedir (Öztürk, 2011). Türk Dil Kurumu engelli kavramını "vücudunda eksiklik veya noksanlık olan, kusurlu" şeklinde tanımlamaktadır (TDK, 2019). Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) yapmış olduğu engelli tanımı ise şu şekildedir: "sağlık yalnız hastalık ve engelliliğin olmaması değil, aynı zamanda bedensel, ruhsal ve toplumsal yönden tam bir sağlıklı olma durumudur. Engellilik ise bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerinden belirli bir oranda, sürekli olarak fonksiyon ve görüntü kaybına neden olan organ yokluğu veya bozukluğu sonucu kişinin normal yaşam gerekliliklerine uyamama durumudur. Bu kişilere ise engelli denilmektedir" (Dünya Sağlık Örgütü, 2011). Birleşmiş Milletler Sakat Hakları Bildirgesi'nde ise "kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri (bedensel ya da sonradan olma) herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlar" engelli olarak tanımlanmaktadır. Engellilik kavramı sekiz ana başlık altında toplanmaktadır (Öztürk, 2011):

- *Ortopedik Engelli:* Kas ve iskelet sisteminde yetersizlik, eksiklik ve fonksiyon kaybı olan kişiler şeklinde tanımlanmaktadır. El, kol, ayak, bacak, parmak ve omurgalarında, kısalık, eksiklik, fazlalık, yokluk, hareket kısıtlığı, şekil bozukluğu, kas güçsüzlüğü, kemik hastalığı olanlar, felçliler, serabralpalsi, spastikler ve sipinabifida olanlar bu gruba dâhil edilmektedir.

- *Görme Engelli:* Tek veya iki gözünde tam veya kısmi görme kaybı veya bozukluğu olan kişiler şeklinde tanımlanmaktadır. Görme kaybıyla birlikte göz protezi kullananlar, renk körlüğü, gece körlüğü (tavukkarası) olanlar bu gruba dâhil edilmektedir.
- *İşitme Engelli:* Tek veya iki kulağında tam veya kısmi işitme kaybı olan kişiler şeklinde tanımlanmaktadır. İşitme cihazı kullananlar da bu gruba dâhil edilmektedir.
- *Dil ve Konuşma Engelli:* Herhangi bir nedenle konuşamayan veya konuşma hızında, akıcılığında ve ifadesinde bozukluk olan veya ses bozukluğu olan kişiler şeklinde tanımlanmaktadır İşittiği halde konuşamayan, gırtlağı alınanlar, konuşmak için alet kullananlar, kekemeler, afazi, dil-dudak-damak-çene yapısında bozukluk olanlar bu gruba dâhil edilmektedir.
- *Zihinsel Engelli:* Çeşitli derecelerde zihinsel yetersizliği olan kişiler şeklinde tanımlanmaktadır. Zekâ geriliği olanlar (mentalretardasyon), Down Sendromu ve Fenilketonüri (zeka geriliğine yol açmışsa) bu gruba dâhil edilmektedir.
- *Süreğen Hastalık:* Kişinin çalışma kapasitesi ve fonksiyonlarının engellenmesine neden olan, sürekli bakım ve tedavi gerektiren hastalıklardır (kan hastalıkları, kalp-damar hastalıkları, sindirim sistemi hastalıkları, idrar yolları ve üreme organı hastalıkları, cilt ve deri hastalıkları, kanserler, endokrin ve metabolik hastalıklar, ruhsal davranış bozuklukları, sinir sistemi hastalıkları, HIV). Bu tarz rahatsızlıkları olanlarda engelli grubuna dâhil edilmektedir.
- *Zedelenme – Sapma:* Bireyin psikolojik, fizyolojik, anatomik özelliklerinde geçici ya da kalıcı türden bir kayıp, bir yapı ya da işleyiş bozukluğu olan kişiler şeklinde tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle bacakların olmayışı, kollarının felçli oluşu, parmaklarının tutmayışı, iyi görememesi, yüz felci vb. durumlardakilerde engelli grubuna dâhil edilmektedir.
- *Yetersizlik:* Zedelenme ya da bazı sapmalar sonucu, bir insan için normal kabul edilen bir etkinliğin ya da hareketliliğin, engellenme veya sınırlanması haline, yetersizlik denmektedir. Birey zedelenme ya da sapma sonucu yaşamında birtakım güçlüklerle karşılaşır, bazı güçlüklerin üstesinden gelmede yetersiz kalır. Bacaklarının olmayışı ya da fiziksel özürlü oluşu, yürüyememe, yürüyerek yapılacak etkinliklerde yetersiz hale gelmesine neden olur. Görememe, işitememe, konuşamama, okuyamama, yazamama, uyuyamama vb. durumlara sahip olanlarda engelli grubuna dâhil edilmektedir.

Erişilebilir Turizm

Erişilebilir turizm, her kesimden insanların rahat ve kolay bir şekilde turizm hareketlerine katılımını anlatan bir kavram olarak ele alınmaktadır. Ancak bu kavramın ana temasında engelli bireylerinde aynı engelsiz bireyler gibi turizm deneyiminden faydalanmasını sağlamak yer almaktadır (Cavlak ve Cavlak, 2019: 33). Ancak bunu sağlarken erişilebilir turizm kapsamında göz önünde bulundurulması gereken üç önemli değer temel alınmalıdır. Bunlar bağımsızlık, eşitlik ve saygıdır. Bu üç değeri temel alarak planlanmış ve düzenlenmiş bir destinasyonda, engelli bireyler sadece daha bağımsız hareket edebilmekle kalmayacaklar, aynı zamanda burada daha eşit ve saygı gördüklerini bilerek turistik aktivitelere katıldıklarını hissedebileceklerdir (Darcy ve Dickson, 2009). Nitekim engellilik halinin insanların yaşam döngüsünün bir parçası olduğu uzun yıllardır gerek akademik çalışmalarda gerek toplumsal düzenlemelerle kabul edilmektedir (Laplante, 1991; Quinn, 1998). Bu çalışmalar, her ne kadar bireylerin kendileri ve yakınları için dramatik sonuçlar doğursa da, engellilik halinin, bireylerin, toplumdaki tüm diğer bireyler gibi diledikleri aktivitelere katılabilmelerini desteklemektedir (Darcy ve Dickson, 2009).

Dinlenmek, iyi vakit geçirmek ve gezmek gibi psikolojik, sosyal ve kültürel gereksinimlerin karşılanması için seyahat etmek engelli olmayan kişilerin hakkı olduğu gibi engelli kişilerin de en tabii hakkı olarak kabul edilmektedir (Öztürk, Yaylı ve Yeşiltaş, 2008). Dünyanın en büyük azınlığı olarak nitelendirilen engelliler, aynı zamanda dünyanın en büyük özel pazarından birini de meydana getirmektedir. Bugün 7 milyarı aşan dünya nüfusunun %15 'inin yani 1 milyardan fazla kişinin çeşitli engeller ile yaşadığı tahmin edilmektedir (Dünya Sağlık Örgütü, 2011). Bu kişilerin ekseriyetle tek başlarına değil yanlarında refakatçi veya refakatçileriyle seyahat ettikleri düşünüldüğünde engelliler, turizm endüstrisi için de çok değerli bir pazar anlamına gelmektedir (Eryılmaz ve Zengin, 2010).

Bu nedenler dolayısıyla, turizm alanında lider konumunda bulunan bölgelerde altyapı ve ürünlerin engelli turistlere göre düzenlenmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir (Darcy ve Dickson, 2009). Bu amaçla yapılan çalışmalarda bir destinasyon engelli dostu olarak düzenlenirken 7 ilke göz önünde bulundurulmaktadır. Bunlar (Makoa, 2019):

1- Eşit kullanım

2- Kullanımda esneklik

3- Basit ve sezgisel kullanım

4- Algılanabilir bilgi

5- Hataya karşı hoşgörü

6- Düşük fiziksel efor

7- Kullanım ve yaklaşabilme için uygun boyutlar ve alanlar

Bu ilkeler, erişilebilirliği, sonradan ve zorunluluktan eklenen özellikler olmaktan çıkarıp, genel bir tasarım anlayışı olarak sunmaktadır. Böylece bu anlayış, sadece turizm sektörü için değil diğer tüm sektörler için de erişilebilirlik anlamında fayda sağlayabilecektir. Çünkü bu anlayışla tasarlanan ve inşa edilen kullanım alanlarından tekerlekli sandalye ile dolaşmak zorunda olan, hareket kısıtlılığına veya düşük görüşe sahip engelli bireylerle birlikte, ağır valizlerle dolaşan ya da işi gereği araçlarla dolaşan bireyler de rahatlıkla faydalanabileceklerdir (Darcy ve Dickson, 2009). Böylece toplumsal eşitlik ve bireylerin hangi fiziksel ve çevresel koşullarda olduğu fark etmeksizin gerek turistik gerekse ihtiyaçlardan doğan her türlü etkinliğe katılımları sağlanabilecektir. Bu kapsamda, dünya genelinde, turizm sektöründe erişilebilir turizmin daha sürdürülebilir olarak sağlanması adına bu küresel tasarım ilkelerini benimsemeye yönelik adımlar atılmaktadır (Rains, 2004). Ancak gelişmiş ülkelerde bu adımlar yasal düzenlemelerle belli standartlara ve zorunluluklara bağlanırken, gelişmekte olan ülkelerde bu yöndeki gelişmelerin biraz daha yavaş ilerlediği söylenebilir (Darcy ve Dickson, 2009).

Bu veriler ışığında, erişilebilir turizmin gerek toplumsal eşitliğin sağlanması gerekse ekonomik anlamda büyük katkılar sağlayabilecek bir pazar olduğunu söylemek mümkündür. Bu amaçla, bu çalışmada, son yıllarda çok sayıda turistin ziyaret ettiği Eskişehir, erişilebilir turizme uygunluk açısından incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmada Eskişehir'de turlar kapsamında gezilen parklar ve müzeler değerlendirilmiştir. Buradan hareketle, araştırmanın örneklemi Sazova Parkı, Şelale Park, Kentpark, Yılmaz Büyükerşen Balmumu Müzesi, Kurtuluş Müzesi, Eti Arkeoloji Müzesi, TÜLOMSAŞ Müzesi, Çağdaş Cam Sanatları Müzesi, Tarihi Odunpazarı Bölgesinde yer alan Kurşunlu Külliyesi, Atlıhan El Sanatları Çarşısı ve Haller Gençlik Merkezi oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerin toplanmasında Birdir, Dalgıç ve Kale (2014) tarafından geliştirilen ölçekten yararlanılmıştır. İlgili araştırmada kullanılan ölçek plajlara yönelikken bu çalışmada ise ölçekte yer alan ifadeler parklara ve müzelere göre uyarlanmıştır. Araştırmacılar örneklem olarak belirlenen park ve müzelerde nitel araştırma yöntemlerinden olan doğal gözlem tekniği ile veri toplamışlardır. Gözlem tekniği, araştırma kapsamında incelenmesine ihtiyaç duyulan durumların çıplak gözle veya bir araç kullanılarak toplanması süreci şeklinde tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Doğal gözlem ise birey veya nesnelerin günlük yaşamlarını devam ettikleri yerlerde araştırmacılar tarafından yapılan gözlem olarak tanımlanmaktadır (Ural ve Kılıç, 2013). Bu kapsamda uyarlanan ölçek yardımıyla Eskişehir'deki günübirlik tur kapsamında değerlendirilen yerlere yönelik bir inceleme yapılmış ve tablolar aracılığıyla incelenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma örneklemine dâhil edilen park, genel alan ve müzelerin erişilebilirlik açısından değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Tablo 1.Yılmaz Büyükerşen Balmumu Müzesi Erişilebilirlik Bulguları

Engelli bireylere yönelik erişim rampaları	Var	Engelli bireylere yönelik levhalar ve bilgilendirme	Var
Müze ve çevresinde engelli bireylere yönelik tuvaletler	Var	Engelli birey gişesi	Yok
Engelli otoparkı	Yok	Engelli bireylerin kullanımına uygun tasarlanmış alanlar	Var
Engelli asansörü	Yok	Engelli bireylerin kullanımına yönelik büfe(ler)	Yok
Engelli bireyleri yönlendirecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Müzede çevresindeki sosyal alanlarda) engelli bireylerin rahat hareket edebileceği düzenlemeler	Var
Engelli bireylerin gezmesine yardımcı olabilecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Genel anlamda müze ve alanlarını çevreleyen yolların engelli bireylerin kullanımına uygunluğu	Var

Balmumu Müzesi: 2013 yılından itibaren hizmet vermeye başlayan Yılmaz Büyükerşen Balmumu Müzesi'nde engelli bireylerin kullanımına yönelik rampalar, tuvaletler, bilgilendirme tabelaları bulunmaktadır. Müzenin tek katlı, müze içerisindeki rotanın ve müze alanlarını çevreleyen yolların engelli erişimine uygun olması nedeniyle engelli asansörüne ihtiyaç duyulmadığı görülmüştür. Müze içerisinde engelli bireyleri yönlendirebilecek ve onlara dolaşmalarında yardımcı olabilecek çalışanların bulunduğu da tespit edilmiştir. Müzede engelli birey gişesi bulunmamasına rağmen müze girişindeki gişenin engelli rampası üzerinde olması engellilerin rahatlıkla bilet alabilmesine yardımcı olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Çağdaş Cam Sanatları ve Kent Belleği Müzesi Erişilebilirlik Bulguları

Engelli bireylere yönelik erişim rampaları	Yok	Engelli bireylere yönelik levhalar ve bilgilendirme	Var
Müze ve çevresinde engelli bireylere yönelik tuvaletler	Var	Engelli birey gişesi	Yok
Engelli otoparkı	Yok	Engellilerin kullanımına uygun tasarlanmış alanlar	Var
Engelli asansörü	Yok	Engelli bireylerin kullanımına yönelik büfe(ler)	Yok
Engelli bireyleri yönlendirecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Müzede çevresindeki sosyal alanlarda) engelli bireylerin rahat hareket edebileceği düzenlemeler	Var
Engelli bireylerin gezmesine yardımcı olabilecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Genel anlamda müze ve alanlarını çevreleyen yolların engelli bireylerin kullanımına uygunluğu	Var

Çağdaş Cam Sanatları ve Kent Belleği Müzesi: Çağdaş Cam Sanatları ve Kent Belleği Müzesi, Balmumu Heykeller Müzesi'nin üst kısmında yer almaktadır. Müzeye ana yoldan ulaşılmak istenildiğinde merdiven basamakları bulunmakta ancak bu basamaklarda rampa bulunmamaktadır. Ancak Tarihi Odunpazarı Evleri tarafından gelindiğinde rahat girilebilmektedir. Engelli bireyler için ayrıca bir gişe bulunmamaktadır. Müzenin zemin katı engelli bireylerin rahatlıkla dolaşabileceği şekilde tasarlandığı gibi üst kattaki Kent Belleği Müzesi kısmına çıkış için bir engelli asansörü bulunmaktadır. Müze çevresindeki sosyal alanlar Balmumu Heykeller Müzesi'nde olduğu gibi engelli bireylerin yararlanabileceği düzenlemelere sahiptir.

Tablo 3. Kurtuluş Müzesi'nin Erişilebilirlik Bulguları

Engelli bireylere yönelik erişim rampaları	Yok	Engelli bireylere yönelik levhalar ve bilgilendirme	Var
Müze ve çevresinde engelli bireylere yönelik tuvaletler	Yok	Engelli birey gişesi	Yok
Engelli otoparkı	Yok	Engelli bireylerin kullanımına uygun tasarlanmış alanlar	Yok
Engelli asansörü	Yok	Engelli bireylerin kullanımına yönelik büfe(ler)	Yok
Engelli bireyleri yönlendirecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Müzede çevresindeki sosyal alanlarda) engelli bireylerin rahat hareket edebileceği düzenlemeler	Var
Engelli bireylerin gezmesine yardımcı olabilecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Genel anlamda müze ve alanlarını çevreleyen yolların engelli bireylerin kullanımına uygunluğu	Yok

Kurtuluş Müzesi: 2016 yılından bu yana hizmet veren Kurtuluş Müzesi tarihi bir Odunpazarı evi içerisinde bulunmaktadır. Bu nedenle müze girişinde engelli rampası veya asansörü bulunmamaktadır. Müzenin kendine ait bir otoparkı bulunmadığı için engelli otoparkı da bulunmamaktadır. Ancak müze Tarihi Odunpazarı Bölgesi içinde konumlanmış olma özelliğiyle araçsız erişime uygundur. Müzede ayrıca bir engelli gişesi bulunmamaktadır. Müze içerisinde engelli bireyleri yönlendirecek ve onların gezmesine yardımcı olabilecek çalışanlar bulunmaktadır. Bununla birlikte müze içerisinde bilgilendirme levhaları da mevcuttur. Müze tarihi bir konak içine konumlandırılması nedeniyle engelli bireylerin müze içerisinde kullanımına uygun tasarlanmış alanlar bulunmamaktadır. Ancak müze çevresindeki sosyal alanlar engelli bireylerin rahat hareket edebileceği alanlar olarak düzenlenmiştir.

Tablo 4. TÜLOMSAŞ Müzesi (Devrim Arabası) Erişilebilirlik Bulguları

Engelli bireylere yönelik erişim rampaları	Var	Engelli bireylere yönelik levhalar ve bilgilendirme	Yok
Müze ve çevresinde engelli bireylere yönelik tuvaletler	Yok	Engelli birey gişesi	Yok
Engelli otoparkı	Yok	Engelli bireylerin kullanımına uygun tasarlanmış alanlar	Yok
Engelli asansörü	Yok	Engelli bireylerin kullanımına yönelik büfe(ler)	Var
Engelli bireyleri yönlendirecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Müzede çevresindeki sosyal alanlarda) engelli bireylerin rahat hareket edebileceği düzenlemeler	Var
Engelli bireylerin gezmesine yardımcı olabilecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Genel anlamda müze ve alanlarını çevreleyen yolların engelli bireylerin kullanımına uygunluğu	Var

TÜLOMSAŞ Müzesi (Devrim Arabası): Türkiye'de üretilmiş ilk ve tek yerli arabaya ve çeşitli lokomotiflere ev sahipliği yapan TÜLOMSAŞ Müzesi Türkiye Lokomotif Sanayii A.Ş. içerisindeki bir bahçede sergilenmektedir. Müze girişinde engelli bireylerin müzeye girişlerini sağlayan bir rampa bulunmaktadır. Müzenin bahçe kısmına giriş ücretsiz olduğu için bir gişe mevcut değildir. Müze tek katlı olduğu için engelli asansörüne ihtiyaç duyulmamaktadır. Müze içerisinde engelli bireyleri yönlendirebilecek ve onlara yardımcı olabilecek personeller bulunmaktadır. Müze içerisinde bilgilendirme levhaları bulunmaktadır. Müze konumu itibariyle anayol üzerinde bulunmasına rağmen çevre düzenlemeleri engelli bireylerin kullanımına uygundur.

Tablo 5. Kurşunlu Külliyesi Erişilebilirlik Bulguları

Engelli bireylere yönelik erişim rampaları	Var	Engelli bireylere yönelik levhalar ve bilgilendirme	Var
Müze ve çevresinde engelli bireylere yönelik tuvaletler	Yok	Engelli birey gişesi	Var
Engelli otoparkı	Var	Engelli bireylerin kullanımına uygun tasarlanmış alanlar	Yok
Engelli asansörü	Yok	Engelli bireylerin kullanımına yönelik büfe(ler)	Yok
Engelli bireyleri yönlendirecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Yok	Müzede çevresindeki sosyal alanlarda) engelli bireylerin rahat hareket edebileceği düzenlemeler	Var
Engelli bireylerin gezmesine yardımcı olabilecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Yok	Genel anlamda müze ve alanlarını çevreleyen yolların engelli bireylerin kullanımına uygunluğu	Yok

Kurşunlu Külliyesi: 1517-1525 yılları arasında yapımı tamamlanan Kurşunlu Külliyesi bugüne kadar çeşitli onarımlarla ayakta kalarak hala Eskişehir ziyaretçilerini ağırlamaktadır. Tarihi Odunpazarı Evleri'nin merkezinde bulunan külliye'nin iki ana girişinden bir tanesinde engelli bireylerin rahatlıkla külliye bahçesine girebileceği bir rampa bulunmaktadır. Külliye içerisinde engelli tuvaleti bulunmamaktadır. Engellilere yönelik bir otopark külliye girişinde söz konusu değildir ancak Odunpazarı bölgesine gelen ziyaretçiler için yapılmış genel otoparkta engelli otoparkı mevcuttur. Engelliler açısından değerlendirildiğinde külliye içerisinde bulunan cami, Lületaşı Müzesi, Cam Atölyesi gibi kısımların girişlerinde engellilerin kullanabileceği rampaların eksikliği göze çarpmaktadır. Bununla birlikte engelli bireyleri külliye içerisinde yönlendirecek ve yardımcı olabilecek çalışanlar bulunmamaktadır.

Tablo 6. Atlıhan El Sanatları Çarşısı Erişilebilirlik Bulguları

Engelli bireylere yönelik erişim rampaları	Var	Engelli bireylere yönelik levhalar ve bilgilendirme	Var
Müze ve çevresinde engelli bireylere yönelik tuvaletler	Yok	Engelli birey gişesi	Var
Engelli otoparkı	Var	Engelli bireylerin kullanımına uygun tasarlanmış alanlar	Yok
Engelli asansörü	Yok	Engelli bireylerin kullanımına yönelik büfe(ler)	Yok
Engelli bireyleri yönlendirecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Yok	Müzede çevresindeki sosyal alanlarda) engelli bireylerin rahat hareket edebileceği düzenlemeler	Var
Engelli bireylerin gezmesine yardımcı olabilecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Yok	Genel anlamda müze ve alanlarını çevreleyen yolların engelli bireylerin kullanımına uygunluğu	Yok

Atlıhan El Sanatları Çarşısı: Tarihi Odunpazarı bölgesinde yer alan ve tarihi bir çarşı olan Atlıhan El Sanatları Çarşısı'nın her iki girişinde de engelli rampaları bulunmaktadır. Ancak çarşının avlu kısmı taş döşemeli olduğu için tekerlekli sandalye ile gezmek sorun yaratabilmektedir. Bununla birlikte dükkan giriş kapıları dar kalabilmektedir. Çarşı içerisinde bir üst kata çıkmak için engelli asansörü bulunmamaktadır. Yukarı çıkıldığında ise dükkanların önündeki teras tekerlekli sandalyelerin rahatça hareket edebilmesi için yeterli genişlikte değildir. Odunpazarı bölgesinin engebeli yapısı nedeniyle çarşıya giden çevre yollar tekerlekli sandalye ile ulaşım zor olabilmektedir.

Tablo 7. ETİ Arkeoloji Müzesi Erişilebilirlik Bulguları

Engelli bireylere yönelik erişim rampaları	Var	Engelli bireylere yönelik levhalar ve bilgilendirme	Var
Müze ve çevresinde engelli bireylere yönelik tuvaletler	Yok	Engelli birey gişesi	Yok
Engelli otoparkı	Yok	Engelli bireylerin kullanımına uygun tasarlanmış alanlar	Yok
Engelli asansörü	Var	Engelli bireylerin kullanımına yönelik büfe(ler)	Yok
Engelli bireyleri yönlendirecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Müzede çevresindeki sosyal alanlarda) engelli bireylerin rahat hareket edebileceği düzenlemeler	Var
Engelli bireylerin gezmesine yardımcı olabilecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Genel anlamda müze ve alanlarını çevreleyen yolların engelli bireylerin kullanımına uygunluğu	Var

Eti Arkeoloji Müzesi: Eti Arkeoloji müzesi, bahçe ve bina girişlerinde bulunan rampalarla engelli bireylerin rahatlıkla erişebileceği bir müzedir. Engelli bireyler için ayrı bir gişe bulunmasa da müze girişinde turnike düzeni de olmadığı için bahçeye ve ana binaya girişler kolaylıkla sağlanabilmektedir. Müzede ziyaretçilere ait bir otopark bulunmamaktadır. Müze içerisindeki alanlar engellilerin rahatlıkla dolaşabileceği genişlikte düzenlenmiş ve üst kata çıkılabilecek bir asansör bulunmaktadır. İhtiyaç anında engelli bireyleri yönlendirecek ve onlara yardımcı olabilecek çalışanlar bulunmaktadır. Müze içerisinden otomatik açılır bir kapı ile müze kafeteryasına geçiş sağlanabilmektedir. Müze çevresindeki alanlar ve yollar engelli bireylerin kullanımına uygundur.

Tablo 8. Sazova Parkı Erişilebilirlik Bulguları

Engelli bireylere yönelik erişim rampaları	Var	Engelli bireylere yönelik levhalar ve bilgilendirme	Var
Park ve çevresinde engelli bireylere yönelik tuvaletler	Var	Engelli birey gişesi	Yok
Engelli otoparkı	Var	Engelli bireylerin kullanımına uygun tasarlanmış alanlar	Var
Engelli asansörü	Var	Engelli bireylerin kullanımına yönelik büfe(ler)	Yok
Engelli bireyleri yönlendirecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Parkta (çevresindeki sosyal alanlarda) engelli bireylerin rahat hareket edebileceği düzenlemeler	Var
Engelli bireylerin gezmesine yardımcı olabilecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Genel anlamda park ve alanlarını çevreleyen yolların engelli bireylerin kullanımına uygunluğu	Var

Sazova Parkı: Park, Eskişehir'in en büyük ve tek temalı parkı olarak tasarlanmıştır. Yaklaşık 330 bin metre kare alana sahip olan parkın iki girişinde ve park içerisindeki tüm geçişlerde engelli bireylerin girişlerine uygun rampalar bulunmaktadır. Ancak bazı kesişim noktalarındaki su olukları tekerlekli sandalye geçişleri açısından oluk genişliği nedeniyle tehlike yaratabilmektedir. Park içerisinde engelli bireyler için tasarlanmış engelli tuvaletleri, engelli otoparkı ve engelli araçlarının sığabileceği genişlikte asansörler bulunmaktadır. Park içerisinde ihtiyaç halinde tekerlekli sandalye temin edilebilmekte ve bu konuda yardımcı olabilecek çalışanlar bulunmaktadır. Engelli bireylere yönelik levhalar görülebilir niteliktedir ancak görme engellilere yönelik işitsel yönlendirmeler bulunmamaktadır. Park içerisinde konumlanmış işletmelerin iki tanesine giden rampa bulunmasına rağmen bu rampaların tekerlekli sandalyeyle ulaşmak için fazla dik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9. Kentpark Erişilebilirlik Bulguları

Engelli bireylere yönelik erişim rampaları	Var	Engelli bireylere yönelik levhalar ve bilgilendirme	Var
Park ve çevresinde engelli bireylere yönelik tuvaletler	Var	Engelli birey gişesi	Yok
Engelli otoparkı	Var	Engelli bireylerin kullanımına uygun tasarlanmış alanlar	Var
Engelli asansörü	Var	Engelli bireylerin kullanımına yönelik büfe(ler)	Yok
Engelli bireyleri yönlendirecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Parkta (çevresindeki sosyal alanlarda) engelli bireylerin rahat hareket edebileceği düzenlemeler	Var
Engelli bireylerin gezmesine yardımcı olabilecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Genel anlamda park ve alanlarını çevreleyen yolların engelli bireylerin kullanımına uygunluğu	Var

Kentpark: Eskişehir'in en büyük 2. parkı olan Kentpark 220 bin metre karelik bir alana sahiptir. Parkın mevcut olan 3 girişinde ve park içerisinde engellilerin girişlerine uygun rampalar bulunmaktadır. Parkta engelli araçlarına yönelik otopark mevcuttur. Ayrıca yapay plaja inişler için de bir rampa bulunmaktadır. Park içerisinde asansöre ihtiyaç duyulacak bir yükseklik bulunmamaktadır. İhtiyaç halinde park içerisinde tekerlekli sandalye temin edilebilmektedir. Parkta engelli bireyleri yönlendirebilecek levhalar bulunmaktadır. Park girişi ücretsiz olduğu için gişe bulunmamaktadır. Sadece yapay plaja girerken kullanılan tek bir gişe bulunmakta, bu gişe de engellilerin erişebileceği yüksekliktedir. Genel anlamda park içerisinde engellilerin rahat hareket edebileceği düzenlemeler yapılmış ve park alanını çevreleyen yollar engelli bireylerin kullanımına uygundur.

Tablo 10. Şelale Park Erişilebilirlik Bulguları

Engelli bireylere yönelik erişim rampaları	Var	Engelli bireylere yönelik levhalar ve bilgilendirme	Var
Park ve çevresinde engelli bireylere yönelik tuvaletler	Var	Engelli birey gişesi	Yok
Engelli otoparkı	Var	Engelli bireylerin kullanımına uygun tasarlanmış alanlar	Var
Engelli asansörü	Yok	Engelli bireylerin kullanımına yönelik büfe(ler)	Yok
Engelli bireyleri yönlendirecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Parkta (çevresindeki sosyal alanlarda) engelli bireylerin rahat hareket edebileceği düzenlemeler	Yok
Engelli bireylerin gezmesine yardımcı olabilecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Genel anlamda park ve alanlarını çevreleyen yolların engelli bireylerin kullanımına uygunluğu	Yok

Şelale Park: Şelale park Eskişehir'in Çamlıca bölgesinde, yüksek bir tepe üzerine konumlanmış, yapay bir şelalenin bulunduğu parktır. Engebeli bir arazide bulunması dolayısıyla parkta erişim rampaları olsa da tekerlekli sandalyeyle dolaşmak kolay olmamaktadır. Parkın üst girişinden girildiğinde hareket kısıtlılığı olan ziyaretçiler için bir rampa ve tutunmak için korkuluk koyulmuş. Ancak bu korkuluk tek taraflı koyulduğu için rampadan inişte vücudunun solunda, çıkışta ise vücudunun sağında rahatsızlığı bulunan ziyaretçilerin tutunması mümkün olamayabiliyor. Engelliler için bir asansör bulunmamakta ancak otopark bulunmaktadır. Park çevresindeki sosyal alanlar engebeli olduğu için hareket imkanı kısıtlıdır. Park içindeki işletmelerde ise hareket imkanı daha fazladır.

Tablo 11. Haller Gençlik Merkezi Erişilebilirlik Bulguları

Engelli bireylere yönelik erişim rampaları	Var	Engelli bireylere yönelik levhalar ve bilgilendirme	Var
Park ve çevresinde engelli bireylere yönelik tuvaletler	Var	Engelli birey gişesi	Yok
Engelli otoparkı	Var	Engelli bireylerin kullanımına uygun tasarlanmış alanlar	Var
Engelli asansörü	Yok	Engelli bireylerin kullanımına yönelik büfe(ler)	Yok
Engelli bireyleri yönlendirecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Parkta (çevresindeki sosyal alanlarda) engelli bireylerin rahat hareket edebileceği düzenlemeler	Yok
Engelli bireylerin gezmesine yardımcı olabilecek kişi(ler)/çalışan(lar)	Var	Genel anlamda park ve alanlarını çevreleyen yolların engelli bireylerin kullanımına uygunluğu	Yok

Haller Gençlik Merkezi: Restore edilmeden önce eski ve atıl durumda bulunan hal binası yapılan çalışmalarla içerisinde şehir tiyatrolarının bir sahnesini, yiyecek içecek işletmelerini ve çeşitli hediyelik eşyaların satıldığı dükkanları içeren bir eğlence merkezi haline getirilmiştir. Binanın restorasyonu sırasında 2 ana girişinden bir tanesi tamamen rampa şeklinde diğerinde ise merdivenlerin yanına tekerlekli sandalye geçişine uygun bir rampayla düzenlenmiştir. İçerisinde engelli tuvaleti bulunan binada engellilerin rahatlıkla buralara ulaşabileceği rampa eklentileri de bulunmaktadır. Merkezin orta kısmında bulunan self servis alanına ise çıkışlarda rampa bulunmadığı görülmüştür. Merkez içerisindeki güvenlik personeli ihtiyaç halinde engelli bireyleri yönlendirmekte ve gerekli hallerde dolaşmalarına yardımcı olabilmektedir. Merkez içerisindeki işletmeler hem dükkanlarının önünde hem de self servis alanlarındaki masalarda hizmet vermektedirler. Merkeze giden yollarda engelli rampaları için düzenlemeler mevcuttur.

SONUÇ

Günümüz yaşam alanlarının ağırlıklı olarak engelli bireyler düşünülerek tasarlanmadığını söylemek mümkündür. Bu nedenle, engelli bireylerin hem günlük yaşamlarında hem de turistik etkinliklere katılımlarında hareket olanakları kısıtlanmakta ve yaşam kaliteleri olumsuz etkilenmektedir. Bu durum, toplum içinde bir eşitsizliğe yol açtığı gibi bireysel hak ve özgürlüklerle ilgili sorunlara da neden olmaktadır. Bu duruma verilebilecek en önemli örnek, birçok turistik destinasyonun engelli bireylerin ihtiyaçlarına yönelik olarak tasarlanmaması nedeniyle turistik aktivitilere katılamamasıdır. Çünkü mekânların tasarımlarında göz ardı edilen bazı özellikler, engelli bireylerin o mekanları kullanamamasına neden olmaktadır. Mekân tasarımlarının engelli bireylerin mümkün olduğunca başkasına ihtiyaç duymadan ve gururlarını incitmeden katılabileceği şekilde tasarlanarak daha fazla engelli bireyin turistik aktivitelere katılımı sağlanmalıdır (Akıncı ve Sönmez, 2015). Bu nedenle kamuya açık yerlerin tasarımları ile ilgili yerel yönetimlerin belli başlı ölçütler ve kurallar belirlemesi gerekmektedir (Yörük, 2003: 168; Soltani, Sham, Awang, Yaman, 2012: 95;). Engelli bireylerin dünya üzerindeki sayısı göz önüne alındığında, bu bireylerin turistik aktivitelere katılımının hem toplumsal eşitliğin sağlanması hem de ekonomi açısından önemli bir potansiyelin ziyan edildiği söylenebilir (Alen, Dominguez & Losada, 2012: 161). Bu kapsamda yapılan çalışmada, son yıllarda Türkiye'nin en çok ziyaret edilen bölgelerinden biri haline gelen Eskişehir, turlar sırasında en çok ziyaretçi alan bölgeleri ele alınarak erişilebilir turizme uygunluk açısından değerlendirilmiştir.

Çalışma bulguları, Eskişehir'de en çok ziyaretçi alan ve turların en uğrak noktaları olan bölgelerinin engelli dostu olarak düzenlendiğini göstermektedir. Buradaki en önemli detay, engelli bireylere yönelik düzenlemelerin, tarihi yerler dışında, henüz proje aşamasındayken erişilebilir tasarım ilkeleri ile düşünülmüş olmasıdır. Tarihi yerlerde ve yapılarda ise tarihi dokuya zarar verilmeden engelli bireylerin erişimini kolaylaştıracak düzenlemeler gerçekleştirildiği görülmektedir.

Eskişehir'de erişilebilir turizme en uygun şekilde tasarlanmış ziyaret alanlarının Sazova Parkı ile Kentpark olduğu görülmektedir. Her iki park da tasarım aşamasından itibaren engelli dostu olacak şekilde, erişilebilir turizme uygun düşünülmüştür. Nispeten daha zor hareket edilebilen alanların ise daha çok tarihi dokuya sahip, sonradan düzenlemeler yapılmasının zor olduğu ya da engebeli arazi yapısına sahip alanlar olduğu görülmüştür. Ayrıca, şehir içerisinde yalnızca turistlerin yoğun ziyaret ettiği alanlar değil, yerli halkın günlük kullanım alanlarında da engelli rampaları, görme engellilere rehberlik edebilecek kaldırım düzenlemeleri gibi erişilebilirlik düzenlemeleri olduğu görülmektedir. Bu bilgiler ışığında Eskişehir'in engelli dostu olduğunu, erişilebilir turizm açısından gelişmiş ve bu niş pazardan hak ettiği payı alabilmek için hazır olduğunu söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

Akıncı, Z., ve Sönmez, N. (2015). Engelli bireylerin erişilebilir turizm beklentilerinin değerlendirilmesine yönelik nitel bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 26(1), 97-113.

Alén, E., Domínguez, T., & Losada, N. (2012). "New opportunities for the tourism market: Senior tourism and accessible tourism", Murat Kasimoglu (Ed.) In: *Visions for global tourism industry: Creating and sustaining competitive strategies*, pp. 139-166, Rijeka: InTech.

Aslan, E. ve Güneş, G. (2014). "Avrupalı Seçkin Destiansyonlar (EDEN) Kapsamında Engelsiz Şehirler ve Turizm: Ulusal Yazılı Medyada Engelsizlik Üzerine Bir Tarama" *15. Ulusal Turizm Kongresi 13-16 Kasım 2014*. Ankara: Gazi Üniversitesi, 1-15.

Birdir, K., Dalgıç, A. ve Kale, A. (2014). "Antalya ve Mersin Plajlarında Yapılan Düzenlemelerin Erişilebilirlik Kapsamında İncelenmesi." *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 2, 145-158.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş, ve Demirel, F. (2013). "*Bilimsel Araştırma Yöntemleri"* Ankara: Pegem Akademi.

Cavlak, N. ve Cavlak, H. (2019). "Avrupa Erişilebilir Turizm Politikası ve Türkiye". *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (15), 29-41.

Darcy, S., & Dickson, T. J. (2009). "A whole-of-life approach to tourism: The case for accessible tourism experiences" *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 16, 32–44. DOI 10.1375/jhtm.16.1.32

Dünya Sağlık Örgütü (2011). *Dünya Engellilik Raporu: Yönetici Özeti*. (Çevrimiçi) http://siteresources.worldbank.org/TURKEYINTURKISHEYOKTN/Resources/455687-1328710754698.pdf (Erişim Tarihi: 25.04.2019).

Evci, A. ve Şahin, C. K. (2017). "Bedensel Engelli Bireylerin Erişilebilir Turizmi Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma", *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6 (2), 681-689.

İsraeli, A. A. (2002). "A Preliminary Investigation of The Importance" *Journal of Travel Research*, 41 (1), 101-104.

Laplante, M.P. (1991). "*Disability in basic life activities across the life span*". Washington, DC: National Institute on Disability and Rehabilitation Research.

Quinn, P. (1998). *Understanding disability: A lifespan approach*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Öztürk, Y., Yaylı, A. ve Yeşiltaş, M. (2008). "Is the Turkish Tourism Industry Ready for a Disabled Customer's Market?: The Views of Hotel and Travel Agency Managers" *Tourism Management*, 29 (2), 382-389.

Öztürk, M. (2011). "*Türkiye'de Engelli Gerçeği*". İstanbul: Ajansvista Matbaacılık.

Pehlivanoğlu, B. (2012). "Turizm Yapılarında Engellilere Yönelik İç Mekân Tasarım Kriterleri" *Engelsiz Turizm Sempozyumu 27 Temmuz 2012,* Antalya: Akdeniz Üniversitesi, 6-18.

Rains, S. (2004). "Universal design and the international travel and hospitality industry". *Designing for the 21st Century III Conference Book of Proceedings, December 8-12*, Rio de Janeiro, Brazil.

Ray Haber. "Eskişehir'de Engellilere Ulaşım Kolaylığı" (Çevrimiçi) https://rayhaber.com/2018/11/eskisehirde-engellilere-ulasim-kolayligi/ (Erişim Tarihi: 30.04.2019).

Soltani, S. H. K., Sham, M., Awang, M., & Yaman, R. (2012). Accessibility for disabled in public transportation terminal. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 35, 89-96.

Makoa, "Universal design principles", (Çevrimiçi) https://www.makoa.org/accessable-design.htm. (Erişim Tarihi: 10.10.2019).

Ural, A. ve Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Üsküdar, Ş., Çakır, M. ve Temizkan, S. P. (2014). "Yerli Turistlerin Eskişehir'in Kültür Turizmine İlişkin Algıları" *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2 (2), 67-76.

Zengin, B. ve Eryılmaz, B. (2010). "Bodrum Destinasyonunda Engelli Turizm Pazarının Değerlendirilmesi", *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 6 (11), 51-74.